

DAYAK KONUSUNDA ANA - BABA VE ERGENİN TUTUMU

Dr. Gülter Oskay
H. Ü. Eğitim Bilimleri Bölümü

GİRİŞ

Ana - baba ergen ilişkilerinde çocuğa kötü davranma ve onu dayakla cezalandırma konusunu içeren araştırmalar literatürde geniş yer tutmaktadır. Ergenlerin, ana - babalarında kabul veya reddettikleri bazı davranışları araştıran bir çalışmada Stott (1940) ergenlere geçmiş hafta zarfında cezalandırılıp cezalandırılmadıklarını sorunca çocukların % 34.6 sı cezalandırıldıklarını belirtmişlerdir. Yasa'nın (1966), gecekondu bölgelerinde yaptığı bir araştırmada ise, çocukların % 38 i dövüldükleri için ana - babalarını şikayet etmişlerdir. D.P.T. uzmanlarının (1970) kırsal yörelerde yapmış oldukları bir araştırmada, deneklerin % 42 si babasına karşı uygunsuz davranışta bulunan çocukların cezalanması ve dövülmesi gerektiği cevabını vermişlerdir. Erlanger (1974); Stark ve Mc Evoy (1970) da çocuk yetiştirmede fiziki cezanın hemen hemen yaygın olduğunu, bütün ana - babaların % 84 ü ile % 97 sinin çocuk yetiştirme ilişkilerinde fiziki cezanın herhangi bir çeşidini kullandıklarını saptamışlardır. Young (1964) ve Walters (1975) bazı ergenlerin ana-babaları tarafından hastanelik oluncaya kadar dövüldüklerini belirtmektedir. Saldırgan davranışlar gösteren 7 - 14 yaşlarındaki çocukları kişilik ve çevresel nedenler açısından inceleyen Cebiroğlu ve arkadaşları (1974) bu çocukların % 54 ünün dayakla cezalandıran ailelerden geldiklerini saptamıştır. Ergenlere kötü davranılan 70 vakayı gözden geçiren Lourie (1978), bu davranışların çoğunun ailede, gencin ergenlik dönemine girmesiyle baş-

ladığını ortaya çıkarmıştır. Gelles'in (1978) yapmış olduğu bir araştırmaya göre, 10 - 14 yaş grubundaki ergenlerin % 66 sı ve 15 - 17 yaş grubundakilerin ise % 34 ünün ana - babaları tarafından dövülmekte oldukları saptanmıştır. Suçlu çocukların ailelerindeki disiplin anlayışını inceleyen Yavuzer (1982) bu çocukların evden kaçarak bir tür anti sosyal davranışta bulunmalarının en önemli nedeninin baba baskısı olduğunu ve bunların % 86.9 unun dayakla cezalandırıldıklarını bulmuştur.

Bu araştırmanın amacı ana - babaların dayak konusundaki tutum ve davranışlarına karşı ergenlerin gösterdikleri tepkileri inceleyerek bu konuda ana - baba - ergen arasında anlaşmazlık bulunup bulunmadığını meydana çıkarmaktır.

YÖNTEM

Araştırma örneklemini 1978 - 79 ders yılında Çankaya Lisesi II. sınıfında bulunan 500 öğrenci arasından, uygulanan bir «Kişisel Bilgi Fişi» sonucuna göre seçilmiş 116 sı kız ve 84 ü erkek olmak üzere 200 öğrenci ile bu öğrencilerin ana ve babaları oluşturmaktadır.

Araştırmada bilgi toplamak amacı ile ana - babalara : «Uygun olmayan bir davranışta bulunduğu zaman çocuğunuzu döver misiniz?» ve öğrencilere de : «Uygun olmayan bir davranışta bulunduğunuz zaman ana - babanızın sizi dövmesini doğal karşılar mısınız?» şeklinde içeriği aynı ifadesi farklı olan birer soru yöneltilmiştir. Bu sorular öğrencilere sınıfta topluca ve ana - baba-

lara ise evlerinde ya da iş yerlerinde teker teker görüşme yolu ile araştırmacı tarafından sorulmuştur. Ana - babalarla kız ve erkek çocukların soruya verdikleri cevaplar ana - kız, ana - oğul, baba - kız, baba - oğul ilişkisi şeklinde 4 çapraz dağılım tablosu halinde sunularak ana - babalarla çocukların konuya ilişkin tutumları karşılaştırılmıştır. Soruya ikili gruplarca «Evet - Evet» ya da «Hayır - Hayır» şeklinde cevap verilmişse iki kişi arasında bu konuda «uyuşma» olduğu, «Evet - Hayır» şeklinde cevap verilmişse «uyuşmazlık» olduğu varsayılmıştır. Soruya ikili grup-

larca verilen «Evet» ya da «Hayır» cevaplarının birbirlerinden bağımsız olup olmadıkları X^2 yöntemi ile test edilmiştir.

BULGULAR

«Uygun olmayan bir davranışta bulunduğu zaman çocuğunuzu dövmesiniz?» sorusuna ana - babaların vermiş oldukları cevaplarla kız ve erkek çocukların, ana - babalarının kendilerini dövmesine karşı gösterdikleri tepkileri içeren cevapları ana - kız, ana - oğul, baba - kız ve baba - oğul şeklinde aşağıda TABLO 1, 2, 3, 4) de verilmiştir.

Tablo 1 - Uygun Olmayan Bir Davranışta Bulunduğu Zaman, Ana - Babanın Çocuğunu Dövmesi Konusunda Ana ve Kız Çocukların Verdikleri Cevapların Dağılımı

ANA KIZ		ANA				TOPLAM	
		EVET		HAYIR		Sayı	%
		Sayı	%	Sayı	%		
KIZ ÇOCUK	EVET	2	2	6	5	8	7
	HAYIR	30	28	78	67	108	93
TOPLAM		32	28	84	72	116	

TABLO 1'e göre kız çocukların toplam % 7 si anaların ise % 28 i «uygun olmayan» bir davranışta bulunduğu zaman ana - babanın çocuğunu dövmesini doğal karşılamakta; kız çocukların % 93 ü, anaların ise % 72 si doğal karşılamamaktadır. Tablo, ana - kız cevaplarının uyuşup uyuşmaması yönünden çapraz olarak incelendiğinde, toplam

% 69 ana - kız çifti çocuğun «dövülmesi» (% 2) veya «dövülmemesi» (% 67) gerektiği yönünde anlaşmış bulunmakta, % 31 ana - kız çifti ise bu hususta birbirleriyle anlaşamadıklarını gösteren farklı cevaplar vermektedirler.

Ana - kız cevapları arasındaki farklar .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 2 - Uygun Olmayan Bir Davranışta Bulunduğu Zaman Ana - Babanın Çocuğunu Dövmesi Konusunda Ana ve Erkek Çocukların Vermiş Oldukları Cevapların Dağılımı

OĞUL		ANA				TOPLAM	
		EVET		HAYIR			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ERKEK ÇOCUK	EVET	4	5	10	12	14	17
	HAYIR	17	20	53	63	70	83
TOPLAM		21	25	63	75	84	

TABLO 2 ye göre erkek çocukların toplam % 17 si, anaların ise % 25 i «uygun olmayan bir davranışta bulunan çocuğun ana - babası tarafından dövülmesini normal karşılamakta; erkek çocukların % 83 ü, anaların ise % 75 i çocuğun dövülmesini doğal karşılamaktadır. Tablo ana - oğul cevaplarının uyuşup uyuşmaması yönünden çapraz olarak değerlendirildiği zaman, toplam

% 68 ana - oğul çiftinin çocuğun uygun olmayan bir davranışta bulunduğu zaman «dövülmesi» (% 5) ve «dövülmesi» (% 63) gerektiği hususunda anlaşmış olduğu, % 32 ana - oğul çiftinin ise bu hususta anlaşamadıkları görülmektedir.

Ana ve oğul cevapları arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Tablo 3 - Uygun Olmayan Bir Davranışta Bulunduğu Zaman Ana - Babanın Çocuğunu Dövmesi Konusunda Baba ve Kız Çocukların Vermiş Oldukları Cevapların Dağılımı

KIZ		BABA				TOPLAM	
		EVET		HAYIR			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
KIZ ÇOCUK	EVET	3	2.6	5	4.3	8	7
	HAYIR	32	27.6	76	65.4	108	93
TOPLAM		35	30	81	70	116	

TABLO 3'e göre kız çocukların toplam % 7 si, babaların ise % 30 u «uygun olmayan bir davranışta bulunduğu zaman ana - babanın çocuğunu dövmesini» doğru bulmakta; kız çocukların % 93 ü, babaların ise % 70 i doğru bulmamaktadır. Tablo baba - kız cevaplarının uyuşup uyuşmaması açısından çapraz olarak incelendiğinde toplam % 68 baba kız çiftinin çocuğun uygun

olmayan bir davranışı nedeniyle «dövülmesi» (% 26) ve dövülmemesi (% 65.4) gerektiği yönünde anlaşmış bulunmakta, % 32 baba - kız çifti ise bu konuda birbirleriyle anlaşamadıklarını gösteren farklı cevaplar vermektedirler.

Baba ve kız gruplarının cevapları arasındaki farkın .01 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 4 - Uygun Olmayan Bir Davranışta Bulunduğu Zaman Ana - Babanın Çocuğunu Dövmesi Konusunda Baba ve Erkek Çocukların Vermiş Oldukları Cevapların Dağılımı

BABA OĞUL		BABA				TOPLAM	
		EVET		HAYIR		Sayı	%
		Sayı	%	Sayı	%	14	17
ERKEK ÇOCUK	EVET	6	7	8	9.5	70	83
	HAYIR	20	24	50	59.5	84	
TOPLAM		26	31	58	69		

TABLO 4'e göre erkek çocukların toplam % 17 si, babaların ise % 31 i, «uygun olmayan bir davranışta bulunduğu zaman ana - babanın çocuğunu dövmesini» doğal karşılamakta; erkek çocukların % 83 ü, babaların ise % 69 u doğal karşılamamaktadır. Tablo, baba - oğul cevaplarının uyuşup uyuşmaması açısından çapraz olarak ele alındığı zaman toplam % 66.5 baba - oğul çiftinin, uygun olmayan bir davranışı nedeniyle çocuğun «dövülmesi» (% 7) ve dövülmemesi (59.5) gerektiği hususunda uyuşmuş oldukları, % 33.5 baba - oğul çiftinin ise bu konuda birbirlerinden farklı düşündüklerini gösteren cevaplar verdikleri anlaşılmaktadır.

Baba - oğul gruplarının cevapları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu saptanmıştır.

YORUM

Ana - babalarla ergenlerin çoğunluğu, uygun olmayan bir davranışta bulunduğu zaman çocukların dövülmesinin doğal olmadığı görüşünde birleşmektedirler. Ancak dayak konusunda ana - babaların kız ve erkek çocuklara karşı tutumlarında az da olsa bir farklılık görülmektedir. Söyle ki kızlarını dövmediklerini belirten analar % 67, babalar % 65.5 iken; oğullarını dövmediklerini ifade eden analar % 63, baba-

lar ise % 60 dır. Buna göre ana - babaların kızlarını, oğullarına göre daha az dövmeğe oldukları, aynı zamanda anaların hem kızlarını hem de oğullarını babalara nazaran daha az dövme eğilimi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Stott'un (1939) araştırmasında da erkek çocukların kızlara oranla biraz daha fazla cezalandırıldıkları görülmekte, ancak bu araştırma bulgularının tam aksine, cezalandırma görevini babalardan çok anaların üstlenmekte olduğu cezaların % 64.3 ünü anaların, % 31.1 ini ise babaların vermiş olduğu saptanmış bulunmaktadır. Bowers'in (1931) bulguları da Stott'un esas ceza kaynağının anne olduğu bulgusu ile uyusmaktadır. Gelles (1978) ve Straus'un (1979) «bütün yaş gruplarında erkek çocukların, ana - babanın şiddetine hedef olma olasılığının kızlara nazaran biraz daha fazla olduğu» bulguları, bu araştırma bulguları ile tutarlı görülmekte ancak, «anaların çocuklar üzerinde babalara nazaran daha fazla şiddet kullanma eğiliminde oldukları» bulgusu bu araştırma bulgularına ters düşmektedir.

Toplam cevaplar incelendiği zaman kız ve erkek çocukların dayaağı karşı tepkilerinin farklı olduğu görülmektedir. Kızlara nazaran erkek çocuklar hem ananın hem de babanın dövmesini daha doğal karşılamaktadırlar. Bu da erkek çocukların daha sık dayak yediği ve dayaağı karşı daha alışkın olduğu izlenimini vermektedir. Hem kızlarda hem de erkeklerde babanın dövmesine karşı daha fazla tepki görülmektedir. Bu da muhtemelen, baba dayaağının bedensel gücü nedeniyle daha şiddetli ve acıtıcı olmasından ya da çocukların baba otoritesini daha fazla önemsemiş olmasından kaynaklanabilir. Yasa'nın (1966) gecekondu bölgesinde yapmış olduğu bir araştırmada çocukların % 38'i dövüldükleri için ana - babaların-

dan şikayetçi olmuşlardır. Connor, Johannis ve Walters (1954) in araştırmasında da ergenler, iyi bir ana - babanın daha az cezalandırıcı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmada ana - babaların % 57 si uygun olmayan bir davranışta bulunan çocuklarını dövmeğe gereği üzerinde birleşmekte ise de % 14 gibi nisbeten az bir grubu dövmenin gerekli olduğu görüşünü paylaşmaktadır. Bu da toplumumuzda dayaağın az da olsa bir ceza aracı olarak kullanılmakta olduğunu kanıtlamaktadır. Ana - baba cevapları arasındaki farkın az oluşu dayak konusunda ana - babaların birbirlerinden farklı düşünmediklerini göstermektedirler.

KAYNAKLAR

- Bowers, S.M. (1931). A Study of the Child-parent Relationship Doctor's Dissertation, Ohio State University.
- Cebiroğlu, R.; Yurtbay, T., ve Diğerleri (1974). «Saldırgan Davranışlı Çocuklarda Bazı Psiko - Sosyal Etkenler». 10. Milli Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Hacettepe Üniversitesi : I. Böl, 309 - 314.
- Connor, R.; Johannis, T. B. JR. and Walters, J. (1954). Parent - Adolescent Relationship II. Intra-Familial Conceptions of the Good Father, Good Mother and Good Child. *Journal of Home Econ*, 46 : 183 - 191.
- Erlanger, H.B. (1974). Social - Class and Corporal Punishment in Child Rearing : A Reassessment. *American Sociological Review*, 39 : 68 - 85.
- Gelles, R.J. (1978). Violence Towards children in the United States. *Ame-*

- ricon Journal of Orthopsychiatry*, 48 : 580 - 592.
- Lourie, I.S. (1978). Family Dynamics and the Abuse of Adolescents : A Case for a Developmental Phase. Specine Model of Child Abuse, Paper Delivered at the Second International Congress on Child Abuse And Neglect. London, England.
- Oskay, G. (1981). Değer Yargıları Yönünden Ana - Baba Ergen Çatışması (Yayınlanmamış Doktora Tezi) H.Ü. Psikolojik Danışma ve Rehberlik-Bölümü.
- Stark, R.; and Mc Evoy, J. (1970). Middle-Class Violence. *Psychology Today*, 4 : 52 - 65.
- Stott, L.H. (1940). «Adolescents Dislikes Regarding Parental Behavior and Their Significance. *Journal of Genetic Psychology*, 57 : 393 - 414.
- Straus, M.A. (1979). Family Patterns and Child Abuse in a Nationally Representative American Sample, Child Abuse and Neglect (in Press).
- Walter, D.R. Physical and Sexual Abuse of Children. Bloomington, Ind. : Indiana University Press, 1975.
- Yasa, İ. (1966). Ankara'da Gecekondü Aileleri. : Ankara : S. S. Y. B. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları, No : 46.
- Yavuzer, H. (1982). Çocuk ve Suç. İstanbul : Altın Kitaplar Yayınevi.
- Young, R. (1964) - (cf. Adolescents in School and Society. Gary M. Ingersoll, Lexington, Massachusetts, Toronto : D.C. Heath and Company, 1982)